

Referat af det 34. møde i Danmarks Vækstråd den 28. september 2016

September 2016

Til stede fra Danmarks Vækstråd:

Formand, Lars Nørby Johansen, Formand
Adm. direktør, Ane Buch, Håndværksrådet
Kommunalbestyrelsesmedlem, Lauge Larsen, Morsø Kommune
Direktør, Conni Simonsen, Ingeniørhøjskolen, Aarhus Universitet
Adm. direktør, Ulrik Nødgaard, Finansrådet
Borgmester, Lene Kjeldgaard Jensen, Thisted Kommune
Direktør, Berit Vinther, DI
Adm. direktør, Søren K. Vilby, Micro Matic A/S
Formand, Lars Qvistgaard, Akademikerne (suppleant)
Næstformand, Ejner K. Holst, LO (suppleant)
Medlem af Vækstforum, Lars Aagaard, Region Midtjylland (suppleant)
Medlem af Vækstforum, Erling Henningsen, Region Nordjylland (suppleant)
Medlem af Vækstforum, Susanne Lundvald, Region Sjælland (suppleant)
Medlem af Vækstforum, Ib Kristensen, Region Syddanmark (suppleant)
Erhvervspolitisk chef, Morten Holm Østergaard, Landbrug Fødevarer (suppleant)
Sekretariatschef, Mikael Bay Hansen, Dansk Metal (suppleant)
Adm. direktør, Niels Jørgen Hansen, Tekniq (suppleant)

**SEKRETARIATET FOR
DANMARKS VÆKSTRÅD**
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

Tlf 33 92 33 50
Fax 33 12 37 78

kontakt@danmarksvaekstraad.dk
www.danmarksvaekstraad.dk

Afbud fra Danmarks Vækstråd:

Formand for Vækstforum, Bent Hansen, Region Midtjylland
Formand for Vækstforum, Stephanie Lose, Region Syddanmark
Formand for Vækstforum, Jens Stenbæk, Region Sjælland
Formand for Vækstforum, Ulla Astman, Region Nordjylland
Formand for Vækstforum, Sophie Hæstorp Andersen, Region Hovedstaden
Områdedirektør, Morten Høyer, Landbrug & Fødevarer
Adm. direktør, Rikke Gandrup, Color Hotel Skagen
Underdirektør, Niels Milling, Dansk Erhverv
Adm. direktør, Lars Storr-Hansen, Dansk Byggeri
Adm. direktør, Johnny Hansen, Umove A/S
Næstformand, Nanna Højlund, LO
Næstformand, Kent Petersen, FTF
Forbundsformand, Claus Jensen, CO-Industri

Eksterne deltagere:

Partner, Andreas Højbjerg og Partner Martin Brauer, HBS

Til stede fra Erhvervs- og Vækstministeriet:

Erhvervsdirektør, Jens Lundsgaard
Kontorchef, Anders Holm
Kontorchef, Helle Osmer Clausen
Fuldmægtig, Sune Lundtoft
Fuldmægtig, Asbjørn Sørensen

1. Velkomst og orientering

Formand Lars Nørby Johansen bød velkommen til dagens møde og præsenterede dagsordenen, orienterede om afbud mv.

Danmarks Vækstråd besluttede på sit møde i marts 2016 at igangsætte en analyse af den aktuelle og fremtidige mangel på kvalificeret arbejdskraft i Danmark. Set i lyset af digitaliseringens voksende betydning for fremtidens arbejdsmarked – og ikke mindst regeringens fokus på at skabe et Danmark i Vækst - er der i udkast til rapporten lagt særlig vægt på rekrutteringsbehov inden for informations- og kommunikationsteknologier. Som det fremgår af rapporten går IKT kompetencebehovene på tværs af mange forskellige brancher – fra industri, handel, service og transport.

På opfordring fra flere af Rådets medlemmer er der lagt særlig vægt på fremtidens arbejdskraftbehov i rapporten. Dette kommer blandt andet til udtryk gennem DREAMs fremskrivninger af arbejdskraftbehovet og uddannelser i 2025.

Sekretariatet for Danmarks Vækstråd har hen over sommeren 2016 udarbejdet den vedlagte rapport med dertilhørende anbefalinger om kvalificeret arbejdskraft.

Konsulentvirksomheden Højbjerg Brauer Schultz er inviteret med til den første del af dagens møde for at præsentere hovedkonklusionerne bag rapporten ”Regional efterspørgsel efter digitale kompetencer”, som er udarbejdet for Danmarks Vækstråd.

Derudover vil kontorchef Helle Osmer Clausen fra Erhvervs- og Vækstministeriet præsentere konklusionerne bag DREAMs fremskrivninger og de samfundsøkonomiske konsekvenser ved manglende arbejdskraft i 2025. DREAMs forskningschef Peter Stephensen var inviteret til mødet, men havde ikke mulighed for at deltage.

Efter de to oplæg vil Rådet have mulighed for at drøfte udkast til rapport og anbefalinger. Rådets medlemmer opfordres til at sende evt. skriftlige kommentarer til rapporten umiddelbart efter rådsmødet. Rapporten vil blive tilpasset og sendes derefter i skriftlig høring med henblik på endelig godkendelse.

Offentliggørelse af rapporten vil ske på en halvdagskonference torsdag d. 1. december 2016.

2a. Godkendelse af referat af 33. møde i Danmarks Vækstråd (B)

Der var ingen bemærkninger til referatet.

2b. Orientering fra Erhvervs- og Vækstministeriet (O)

I departementschefens fravær orienterede erhvervsdirektør Jens Lundsgaard bl.a. om regeringens 2025 plan, herunder Vækst 2016, om regeringens ar-

bejde med Danmark i Vækst, regeringens turismestrategi samt eftersynet af erhvervsfremmesystemet.

3. Drøftelse af rapport og anbefalinger vedr. kvalificeret arbejdskraft (B)

Oplæg v/ Andreas Højbjerg og Martin Brauer fra HBS om "Regional efterspørgsel efter digitale kompetencer"

Konklusioner i rapporten fra HBS:

1. Stigende efterspørgsel efter IKT kompetencer i hele landet
2. IKT kompetencer finder bredere og bredere anvendelse i hele landet
3. Store virksomheder er mere IKT-intensive end små – dette gælder over hele landet
4. Stigende efterspørgsel på kompetencer inden for konstruktion og produkt- og servicefrembringelse
5. Industrien står for en stor del af IKT-efterspørgslen uden for de store byer
6. Der er forskelle i kompetencebehovet omkring de store byer og i resten af landet

Opsummering fra oplæg og spørgerunde:

Virksomhedernes IKT kompetenceefterspørgsel er ikke et storbyfænomen – efterspørgslen er derimod stigende i alle landets regioner. Og der er tale om en efterspørgsel efter en bred vifte af IKT kompetencer, både IKT-specialister og avancerede IKT-brugere. Digitaliseringen bliver med andre ord en mere integreret del af flere forretningsprocesser og produkter i en lang række brancher. Derfor er adgangen til medarbejdere med digitale kompetencer afgørende for Danmarks fremtidige vækst og velstand.

Oplæg ved kontorchef Helle Osmer Clausen fra Erhvervs- og Vækstministeriet om hovedkonklusionerne i DREAMs rapport "Mismatch på det danske arbejdsmarked"

Formål med analysen:

DREAM er af Danmarks Vækstråd blevet bedt om at foretage en fremskrivning af det kommende arbejdsudbud og sammenholde det med en fremskrivning af efterspørgslen efter arbejdskraft, hvor formålet har været bedst muligt at fange underliggende, strukturelle tendenser i de enkelte branchers udvikling og uddannelsesbehov.

Det giver grundlag for at vurdere størrelsen af et evt. kommende mismatch på arbejdsmarkedet på et ti års sigte i 2025, når der ses på arbejdsstyrkens højest fuldførte formelle uddannelsesnivea. På baggrund heraf kan det vurderes, hvad de mulige konsekvenser for samfundsøkonomien kan blive. Vurderingen af de samfundsøkonomiske konsekvenser er behæftet med betydelig usikkerhed, da beregningerne er baseret på en række antagelser om

den fremtidige erhvervsudvikling, som afhænger af mange forhold, som er svære at forudsige. Dette gælder særligt antagelser om arbejdsstyrkens faglige mobilitet.

Hovedresultater i oplægget:

1. DREAMs fremskrivninger viser, at der vil mangle ca. 110.000 personer med de rette formelle kompetencer i 2025, hvis personer, der ikke opnår job inden for eget felt, ikke søger og opnår anden beskæftigelse. Det svarer til ca. 4 pct. af arbejdsstyrken, som vil have andre kompetencer målt på uddannelsesniveau end dem, virksomhederne forventer at efterspørge.
2. DREAM vurderer, at der særligt vil mangle personer med en erhvervsuddannelse og personer med korte, videregående uddannelser, mens der vil være flere personer med enten en professionsbachelor eller kandidatuddannelse, end der umiddelbart forventes efterspørgsel efter. Endvidere vurderer DREAM, at der ikke vil være et nævneværdigt mismatch (målt i antal personer) for hverken ufaglærte eller personer med en Ph.d. Et eventuelt initialt mismatch er ikke indregnet i DREAMs fremskrivninger.
3. Selvom der registreres et mismatch inden for de overordnede uddannelseshovedgrupper, så kan der være stor forskel inden for de forskellige hovedgrupper og på tværs af landet. Hovedresultaterne kan derfor ikke nødvendigvis generaliseres til alle uddannelser i den pågældende uddannelsesgruppe.
4. Det vil have en række konsekvenser for samfundet i form af produktionsstab og lavere produktivitet, hvis arbejdsstyrken ikke har de formelle kompetencer, som virksomhederne efterspørger. Omkostningen for samfundet afhænger i sidste ende af, hvor dygtige virksomhederne og de pågældende personer er i forhold til at skabe værdi af arbejdskraft, som ikke umiddelbart har den rette uddannelse. Det handler om arbejdsstyrkens faglige og geografiske mobilitet. Det vil sige, i hvor høj grad arbejdsstyrken er i stand til at påtage sig andre typer job, end dem man umiddelbart er uddannet til, og i hvor høj grad arbejdsstyrken er villig til at flytte sig efter de rette job.
5. Mangel på den rette arbejdskraft kan risikere at koste samfundet op til 85 mia. kr. i lavere bruttonationalprodukt (BNP). Der er her tale om et worst case scenarie, hvor arbejdsstyrken i meget begrænset omfang formår at tilpasse sig de ændrede efterspørgselsmønstre fra virksomhederne på sigt. Der er dog betydelige usikkerheder forbundet med opgørelsen af den samfundsøkonomiske omkostning og der er grundlæggende begrænset viden om den faglige mobilitet mellem forskellige uddannelsesniveauer på arbejdsmarkedet i Danmark (substitutionselasticitet).
6. Andre analyser, herunder AE-rådet og RegLab finder frem til andre resultater. DREAM har dog udviklet en mere dynamisk fremskrivning, der i højere grad tager højde for underliggende, strukturelle tendenser i de enkelte branchers udvikling og uddannelsesbehov.

Hvad kan vi tage med fra DREAMs analyse (jf. oplæg)?

1. Udfordringen er primært overuddannelse
2. Det er ikke uden problemer at få udbud og efterspørgsel til at mødes. Det stiller krav til individer, understøttende offentlige systemer og virksomheder. Både den faglige og geografiske mobilitet skal styrkes
3. Der vil være behov for efteruddannelse og opkvalificering
4. Der kan opstå behov for faglært arbejdskraft udefra
5. Fokus på at regningen skal være mindre end 85 mia. kr.

Opsummering fra oplæg og spørgerunde:

Særligt det tekniske og erhvervsfaglige område blev fremhævet af flere af Rådets medlemmer, som et vigtigt indsatsområde, der skulle opprioriteres. En styrket dansk indsats for faglærte kunne bl.a. udvikles i regi af en dansk teknologipagt.

Endvidere blev det fremhævet, at dimensionering af uddannelserne var et vigtigt redskab at tage i brug for at imødekomme virksomhedernes efterspørgsel efter kvalificeret arbejdskraft. En anbefaling om yderligere dimensionering af især de videregående uddannelser og erhvervsuddannelser kunne indarbejdes i Vækstrådets rapport. DREAMs fremskrivninger har fokus på i alt ni overordnede uddannelseshovedgrupper. Hovedresultaterne kan derfor ikke nødvendigvis generaliseres til alle uddannelser i den pågældende uddannelsesgruppe, hvilket også vanskeliggør målrettet dimensionering af uddannelserne. DREAM har valgt ikke at nedbryde fremskrivningerne af uddannelseshovedgrupperne på et mere detaljeret niveau, idet usikkerheden omkring resultaterne vil blive for stor.

En nuancering af særligt virksomhedernes digitale kompetencebehov blev efterspurgt. Som Højbjerg Brauer Schultzs rapport understreger, vil virksomhederne ikke kun efterspørge såkaldte IKT-specialister med konstruktionskompetencer, men der vil i stigende grad være behov for avancerede IKT-brugere, som anvender sektorspecifikke softwareværktøjer som led i deres primære jobfunktion. Derfor gælder det også om at udvikle en bred sammensætning af kompetencer dvs. all-round kompetencer og specialist kompetencer, hvilket ligeledes vil bidrage til at øge arbejdsstyrkens faglige mobilitet.

Derudover blev det understreget, at væksten i den private service ikke kun er et dansk fænomen, men en global tendens. Den private service fylder med andre ord mere på tværs af lande. Dog er der ansat relativt færre akademikere i den danske servicesektor, end i andre sammenlignelige lande. DREAM har endvidere forsøgt at tage højde for såkaldt ”skills bias” i deres analyse.

Det blev desuden fremhævet, at selvom DREAMs fremskrivninger peger på et beskedent mismatch for ufaglærte i 2025, så vil det fortsat være relevant

med opkvalificering af ufaglærte medarbejdere. Denne centrale pointe indgår i Rådets anbefalinger om behov for livslang læring og opkvalificering, som skal understøtte den fjerde industrielle revolution og digitaliseringen.

Opsummerende blev det understreget, at der skal doseres med forsigtighed for at imødekomme erhvervslivets kompetencebehov i fremtiden. Danmarks Vækstråd har forsøgt at italesætte temaet om kvalificeret arbejdskraft på en ny måde. Det man kan konstatere er, at der potentielt er et fremtidigt mismatch mellem udbud og efterspørgsel på arbejdsmarkedet, og i værste fald vil dette mismatch kunne koste det danske samfund op mod 85 mia. kr. i lavere BNP i 2025 (worst case scenarie), et samfundsøkonomisk tab, som er forbundet med en række metodiske forbehold.

Drøftelse af anbefalinger

Følgende hovedelementer blev fremhævet under drøftelsen af Vækstrådets anbefalinger:

1. Anbefalingerne skal være mere konkrete, herunder Vækstrådets bidrag til en dansk teknologipagt. Her kunne man evt. have mere fokus på manglen på faglært arbejdskraft.
2. Der skal være fokus både på specialiserede og mere generelle digitale kompetencer
3. Der skal være kritisk masse og genkendelighed i landets uddannelsesstilbud – derfor skal man være påpasselig med at etablere nye og mindre regionale uddannelsesinstitutioner
4. Vækstrådet skal være opmærksom på de anbefalinger, som allerede er igangsat i regi af den senest indgåede trepartsaftale
5. Sammenhængen mellem erhvervs, uddannelses- og beskæftigelses-systemerne skal fremhæves yderligere og de gode erfaringer skal udvides.
6. Rekruttering, fastholdelse og udvikling af kvalificeret arbejdskraft er også et virksomhedsansvar.
7. Gode initiativer i kommunalt regi bør fremhæves, herunder ”Åben skole”
8. Fokus på mere sammenhængende voksen- og efteruddannelsessystem
9. Anbefaling om en udbudsorienteret ordning til rekruttering af international arbejdskraft (green card ordning) er en kritisk anbefaling, som udvalgte rådsmedlemmer ikke støtter. Derfor bør denne anbefaling omformuleres og blødes op.
10. Geografisk og faglig mobilitet skal adresseres mere klart i anbefalingerne.
11. Behov for rekruttering af internationale medarbejdere skal have et bredere sigte – ikke kun medarbejdere med længere videregående uddannelser

12. Videreførelse og forbedring af kendte dimensioneringssystemer er vigtigt at ind tænke i Rådets anbefalinger – ikke kun et spørgsmål om uddannelsesniveauer, men også et spørgsmål om de rette uddannelses typer. Det er ligeledes vigtigt at se på de mere langsigtede rekrutteringsbehov, og ikke kun på aktuelle kompetencebehov

Opsummerende blev det understreget, at anbefalingerne skulle konkretiseres yderligere, herunder ved at udfolde teknologipagten og ved at anbefalingerne blev koblet til større dagsordener, eksempelvis kommende trepartsforhandlinger, nedsættelse af digitalt vækstpanel (tidligere produktionspanel 4.0.) mv.

Den videre proces og lancering af rapporten

Rådets medlemmer opfordres umiddelbart efter mødet til at sende deres skriftlige bemærkninger til udkast til rapport, hvorefter rapporten vil blive tilpasset. Rapporten sendes derefter i skriftlig høring med henblik på endelig godkendelse.

Arbejdskraftrapporten og anbefalingspjecen forventes at blive lanceret på en arbejdskraftkonference d. 1. december 2016 hos Dansk Erhverv. På konferencen forventes EVM ministeren, virksomhedsrepræsentanter samt internationale og danske eksperter at deltage som oplægsholdere.

4. Tema i den nationale pulje: Vækst gennem samarbejde (B)

I de danske regional- og socialfondsprogrammer for 2014-2020 er der samlet afsat 7,5 pct. – svarende til 217 mio. kr. – i en national pulje. Midlerne kan anvendes til tværregionale eller landsdækkende indsatser inden for de seks temaer, som fremgår af programmerne. Erhvervs- og vækstministeren udmelder temaerne efter høring i Danmarks Vækstråd.

Til formålet afsættes der hhv. 49,7 mio. kr. til vækst gennem samarbejde om innovation, 16,8 mio. kr. til undervisning i entreprenørskab samt 43,5 mio. kr. til uddannelsesløft.

Rådet besluttede at udmelde temaerne Vækst gennem samarbejde om innovation, undervisning i entreprenørskab og samt uddannelsesløft.

Man skal i den forbindelse sikre, at der opnås kritisk masse i temaerne.

5. Eventuelt

Det blev besluttet, at Danmarks Vækstråds møder for 2017 afholdes torsdag d. 11. maj 2017 kl. 13-16, onsdag d. 6. september 2017 kl. 13-16 samt torsdag d. 7. december 2017 kl. 13-16.